

*Андрющенко Т.К.,
завідувач кафедри дошкільної освіти та
професійного розвитку педагогів КНЗ
«Черкаський обласний інститут
післядипломної освіти педагогічних
працівників Черкаської обласної ради»*

ТЕОРІЯ МНОЖИННОГО ІНТЕЛЕКТУ Г. ГАРДНЕРА У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДОШКІЛЬНИКА

Відповідно до теорії поколінь Вільяма Штрауса і Ніла Хоува, на зміну поколінню «Z» прийшло нове – покоління «Альфа». До нього відносяться всі, хто народився після 2010 року. Кожне покоління, народжене в конкретний період часу, має власні характерні риси. Які ж особливості покоління Альфа? Скажемо коротко. Якщо раніше дітей прийнято було розділяти на обдарованих та не дуже, то з поколінням Альфа все змінилося. Кожна дитина точно обдарована, важливо тільки знайти у чому та допомогти їй у розвитку цього таланту [2].

Важливе значення для реалізації окресленого завдання має теорія множинного інтелекту американського психолога Говарда Гарднера, яка розкриває один з можливих способів індивідуалізації освітнього процесу. Ця теорія отримала всесвітнє визнання як одна з найбільш потужних теорій дослідження інтелекту людини, оскільки підтверджує те, з чим педагоги мають справу щодня: діти сприймають інформацію різноманітними способами [3].

Мета статті – проаналізувати основні положення теорії множинного інтелекту Говарда Гарднера; розкрити сутність кожного типу інтелекту та можливості їх розвитку в освітньому процесі закладів дошкільної освіти.

Необхідність урахування в процесі навчання різноаспектних індивідуальних здібностей дітей обстоювали багато педагогів і психологів, але про множинність інтелекту першим заговорив психолог Гарвардського університету Говард Гарднер. У своїй книзі «Рамки розуму: теорія множинного інтелекту» (1983) він запропонував розрізняти щонайменше 7 основних типів інтелекту: вербально-лінгвістичний, логіко-математичний, візуально-

просторовий, тілесно-кінестетичний, музичний, міжособистісний та внутрішньо-особистісний. А у 1999 році в книзі «Intelligence Reframed» («Переформатований інтелект») додав ще два типи: натуралістичний та екзистенційний. Тож на сьогодні існує 9 типів множинного інтелекту за Г. Гарднером, що допоможуть зрозуміти справжню суть інтелекту будь-якої людини [1].

Теорія множинного інтелекту – це певна система, яка допомагає знайти найефективніший підхід до кожної дитини. Вона ґрунтується на тому, що кожна дитина має унікальну комбінацію типів інтелекту, один із яких є найрозвиненішим, домінантним [1].

Ключові позиції теорії множинного інтелекту Г. Гарднера:

- Кожна людина має здібності до того чи іншого типу інтелектуальної діяльності.
- Більшість людей можуть розвинути у собі будь-який тип інтелекту до відповідного рівня компетентності. Іншими словами, кожна дитина володіє потенціалом до навчання за умови створення для цього відповідних умов.
- Різні типи інтелекту можуть тісно взаємодіяти між собою і впливати на розвиток один одного.
- Існує багато способів розвитку того чи іншого типу інтелекту.

Типи інтелекту працюють разом складним чином. Вони можуть взаємодіяти один з одним відповідно до ситуації. Наприклад, коли дитина грає у футбол, вона застосовує тілесно-кінестетичний, візуально-просторовий, вербально-лінгвістичний, міжособистісний та внутрішньо-особистісний типи інтелекту.

Використання теорії множинного інтелекту у закладах дошкільної освіти має ґрунтуватися на врахуванні різноманіття індивідуальних відмінностей дітей. Навчання сучасних дошкільників має включати не тільки слово, а й рухи, почуття, кольори, форми, відчуття та думки, звуки та оточення. Діти зможуть ефективніше навчатись через домінуючі види своїх здібностей.

У статті розкриємо можливості використання теорії множинного

інтелекту на прикладі формування у дошкільників здоров'язбережувальної компетентності.

1.Вербально-лінгвістичний інтелект – вербальна обдарованість.

Ознаки: особливе сприйняття звуків, значень і функцій слів, мови. Вправне використання слів, експерименти зі словами, активне слухання, цікаві виступи.

Приклади навчальних завдань дошкільникам для формування в них здоров'язбережувальної компетентності

- Придумайте історію для того, щоб пояснити необхідність контролювати правильну поставу.
- Обговоріть тему «Функції носа».
- Складіть розповідь про наслідки неохайного ставлення до волосся.
- Зробіть презентацію засобів догляду за шкірою.
- Проведіть інтерв'ю з дитиною, яка часто хворіє. Дайте їй поради щодо покращання стану здоров'я.

2.Логіко-математичний інтелект – обдарованість у сфері чисел та умовиводів. **Ознаки:** схильність до оперування числами, умовиводів та розв'язання проблем, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

Приклади навчальних завдань дошкільникам для формування в них здоров'язбережувальної компетентності

- Створіть проблемну задачу «Залежність стосунків між дітьми від їхньої поведінки».
- Розробіть і проведіть експеримент «Як працюють наші легені».
- Створіть стратегічну гру «Експериментально-дослідницька станція: дослідження властивостей шкіри».
- Створіть аналогії для пояснення режиму дня в дітей дошкільного віку.
- Побудуйте алгоритм миття рук.

3. Візуально-просторовий інтелект – образна обдарованість.

Ознаки: здатність до чіткого сприйняття візуально-просторового світу і можливість трансформувати це сприйняття, тонка чутливість до найдрібніших зорових наочних деталей, зацікавленість графічними образами, таблицями або

малюнками.

***Приклади навчальних завдань дошкільникам для формування в них
здоров'язберезувальної компетентності***

- Створіть фотовиставку людей різних рас.
- Зробіть плакат про неохайну дитину і чепурушку.
- Вигадайте рекламу зубної пасти для дошкільників.
- Створіть гру за допомогою карток, яка демонструє позитивні взаємостосунки дітей групи з новеньким хлопчиком.
- Проілюструйте, намалюйте, накресліть, сконструйте, шлях їжі до шлунку.

4. Тілесно-кінестетичний інтелект – моторно-рухова вправність усього тіла. **Ознаки:** особлива здібність контролювати рухи тіла та спритно робити вправи з предметами. Для унаочнення своїх ідей активно користуються власним тілом, виразною мімікою, жестами; спритні у практичних вправах та іграх, мають добре розвинену тактильну чутливість.

***Приклади навчальних завдань дошкільникам для формування в них
здоров'язберезувальної компетентності***

- Підготуйте рольову гру «На прийомі у травматолога».
- Створіть рух чи декілька рухів, які пояснюють захисну функцію вій.
- Створіть танок «Життя людини: від немовляти до старості».
- Придумайте пантоміму «У масажному кабінеті».

5. Музичний інтелект – музична обдарованість. **Ознаки:** здатність відчувати та оцінювати ритм, тон, тембр, форми музичного вираження, відтворювати мелодії, співати у правильній тональності, тримати ритм. Чутливість до звуків та ритму, образів та музичного відтворення.

***Приклади навчальних завдань дошкільникам для формування в них
здоров'язберезувальної компетентності***

- Підготуйте презентацію спортивного свята з відповідним музичним супроводом на дитячих інструментах.
- Використайте музичну технологію для проведення ранкової гімнастики.

- Визначте ритм роботи серця. Проілюструйте його за допомогою музичних інструментів.
- Вигадайте таке нове закінчення запропонованої пісні, яке б пояснювало, що добре бути здоровим.
- Створіть музичний колаж, щоб пояснити свій гарний настрій.

6. Міжособистісний інтелект – здатність відчувати людей. **Ознаки:** помітний інтерес до людей, високий рівень товариськості, приязність, прагнення до взаємодії та приналежності до спільноти, здатність розпізнавати і відповідно реагувати на настрій, темперамент, мотивацію і бажання інших. здатність відчувати людей.

Приклади навчальних завдань дошкільникам для формування в них здоров'язбережувальної компетентності

- Разом з партнером використайте «вирішення проблеми вголос» для того, щоб визначити
- Підготуйте рольову гру з різними поглядами на дотримання режиму дня.
- Розробіть у групі правила чи послідовність виконання гігієнічних процедур.
- Допоможіть вирішити проблеми двох друзів, що посварилися, через бесіду з ними.
- Використайте навички спілкування, щоб дізнатись про улюблену їжу подруги.

7. Внутрішньо-особистісний інтелект – здатність до самоаналізу. **Ознаки:** Чіткі уявлення про себе, повага до власних почуттів, цінностей та ідей. Зазвичай віддає перевагу роботі на самоті. Особливе сприйняття власних почуттів і здатність розрізняти власні емоції, знання власних сильних та слабких сторін.

Приклади навчальних завдань дошкільникам для формування в них здоров'язбережувальної компетентності

- Опишіть ваші якості , які допоможуть вам успішно провести гімнастику пробудження для групи дітей.
- Створіть власну аналогію щодо будови і функції серця.
- Опишіть свої відчуття щодо зміни у роботі серця після рухливої гри.

- Поясніть власну філософію щодо здорового способу життя.
- Розробіть власний проект оздоровлення батьків.

8. Натуралістичний інтелект – чутливість до природи. **Ознаки:** захоплення природним світом рослин та тварин, отримання нових знань з мандрівок на природі, здатність помічати найтонші відмінності в деталях, спостережливість, здатність класифікувати, ідентифікувати різні елементи середовища.

Приклади навчальних завдань дошкільникам для формування в них здоров'язбережувальної компетентності

- Проведіть дослідження, щоб зрозуміти: де вам приємніше робити ранкову зарядку: вдома чи на природі?
- Порівняйте будову власного тіла і будову дерева.
- Визначте продукти, які зустрічаються і в раціоні людини, і в раціоні домашніх тварин.
- Проведіть спостереження за «режимом дня» кульбабки.

9. Екзистенційний інтелект – філософський розум. **Ознаки:** здатність людини насолоджуватись самотністю. Ці діти найбільше зацікавлені світом у філософському розумінні – навіщо ми всі прийшли на планету, що на нас чекає, який сенс нашого буття? Чому виник Всесвіт, що було до нього, а якщо нічого не було – звідки ж він почався? Шукати питання й досліджувати – їхнє улюблене заняття.

Приклади навчальних завдань дошкільникам для формування в них здоров'язбережувальної компетентності

- Розкажіть, у чому сенс життя людини.
- Опишіть, якими мають бути діти у садочку, щоб вам було комфортно з ними.
- Поясніть, як мають жити дорослі, щоб у Світі завжди був мир.

Отже, освітній процес у закладі дошкільної освіти має конструюватися таким чином, щоб діти мали можливість набути багатовекторний досвід із залученням різних типів інтелекту. Знаходження такого балансу створить необхідні умови для успішного розвитку особистості дошкільника.

Список використаних джерел:

1. Gardner, H. Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. – New York: Basic Books, 2011. – 440 pp.
2. Коваленко Ю. Діти покоління Альфа – хто вони такі та як їх виховувати. URL: <https://www.online.ua/guide/836772-diti-pokolinnya-alfa-hto-voni-taki-ta-yak-yih-vihovuvati/> (дата звернення 3.09.23).
3. Лавриченко Н. Множинний інтелект і обдарованість у теоретичній моделі Говарда Гарднера. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. – 2016. – № 4 (58). – С. 11–12. – URL: <http://repository.sspu.sumy.ua/bitstream> (дата звернення 5.09.23).